

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 46.

Lýsingaprisur fyri þetta hefti: 30 oyru, á forsiðuni, 20 oyru, á 3. og 4. síðu. Við stórti lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Leygardagin 13. november 1937.

Kostar kr. 1,50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstodum og skrivstovuni. Telf. 143.

11. árg.

Heildin og einstaklingurin.

Heildin, landið, fram fyri einstaklingin júst fyri, at einstaklingarnir í heildini skulu fáa tryggastu og bestu kor.

Maður og menn, ið ikki seta heildarinteressurnar fyrst, eru tí ikki hollir nasjonalir menn - á teirra vørrum vilja orð sum tjóðskaparkensla og fósturlandsalskur ljóða innantóm.

Javnaðarmenn hava sum eitt av oddakrøvum sínum at landið, fólkid sum heild, hjá okkum: løgtingið, skal hava avgerandi orðið í øllum viðurskiftum, har ið ikki bert einstaklingurin, men ein hópur av menniskjum eru interesserað. Hetta krav botnar í tí rimiliga kravi frá hópinum, at tað ikki má vera loyvt einstakum manni at skerja og kanska kova lívsavgerandi interessur hjá teim mongu. Hin sakliga og rættvíst innstillandi má eisini viðganga, at tað má vera skilaleyst, at t. d. ein ella tveir menn skulu sleppa at bóla yvir vinnuvegamøguleikum, sum kunnu geva lívsbreyð til hundradir, túsdur av menniskjum.

Latum okkum taka til dømi:

I fjøllum og undirgrund okkara liggja kanska móguleikar fyri stórvirki. Men tá ið so maður ella kanska ein bygd ella løgtingið skulu fara at taka sær um reiggj fyri at gera burtur úr hesum móguleikum og seta verk á stovn, verk, ið kunnu geva hópi av monnum arbeiði, tá stendur í botni, um fjøllini og undirgrundin eigast av 100 einstaklingum, gyllins- og markamonnum, ið eru ósamdir. Summir vilja geva arbeiðsloysi, aðrir ikki. Summir eru rimilgir í endurgjaldskrøvum, aðrir eru so heilt órimilgir. Meðan kjakið og klandrið og ósemjan stendur á, kanska í áralangari tíð, gongur hin stóra ognarleysa fjøldin arbeiðsleys og eigur ikki fyri matin og klæðini, og hvaðni minni fyri nakad har útyvir.

Allir nasjonalir menn, allir, ið elska land sitt og fólk, megu í eini tilikari umstøðu rópa: Hetta gongur ikki! Hittalmenna má skera ígjøgnum og gera rætt og skjál til allar stóir. Allir menn, ið unna framburði vel, allir menn, ið vilja kalla seg fyri góðar Føroyingar, kunna ikki annað enn krevja, at Føroya løgting má eiga nýtslurættin og avgerðarrættin viðvíkjandi undirgrund okkara. Hesin rættur

eigur at vera givin Føroya løgtingi fyri at verja Føroya land ímóti, at ein kold og deyð hond í hesi trøngu tíð skal leggast á landsins kanska størstu móguleikar. Rættur og skjál til allar síður — arbeiðarar sum eigarar og landsins framburð, tað er »mottoið«.

Tað er tí landasvik, svartasta afturbald, tað er fíggingaskapur av Føroya løgtingi og øllum nasjonalum at halda ímóti, at berjast ímóti hesum »mottoi«, hesum nasjonalu kravi. Men vónandi vera tað ikki nógvir, ið dálka sína knapptroyggu við at taka eina tilfika ónasjonalu stöðu.

Hin íslenska fiskasølan til Spania í ár er ein-an sum tjúgundapartin av tí, sum hon áður var.

Aðalfundur »Sólusambands íslenska fiskifrámleiðanda« greiður soleiðis frá søluni av tí íslenska fiskinum í ár:

Formaður fiskasølunnar, Magnus Sigurdsson, greiddi frá, at fiskaveiðan í ár hevur verið um 27.200 tons, heldur minni enn í fjór, tað minnsta ið veilt er í langa tíð.

Av hesari veiði eru seld 14,182 tons á hesum marknaðum: Portugal 4420, Italia 3613, England 3200, Brasilíu 619, Kuba 506, Argentina 266, Danmark 500, Frakklands 410, Egyptalands 300, Holland 200, Belgíu 75, Noreg 40 og Sambandsstátunum 33.

Av teim 13000 tonsunum, sum ikki eru farin úr landinum, eru 5700 tons seld til Portugals, Italia og Ameríku, men óseld eru 7300 tons; av hesum verður roynt at selja 5300 tons til Spaníu, Sudurameríku og Portugals og um 2000 tons til Ítalíu, sum sigist at kunna seljast nær sum helst.

Verið av fiskinum hevur í ár

verið: Í Portugal 75 kr. (her er talan um íslendskar krónur) skp; italiavirkaður fiskur »labria« 65 kr. skpd.; pressaður fiskur 33 oyru kg. og saltfiskur 22—27½ oyra kg.

Av tí at farmagjaldið hevur verið lækkað er tað goldna verið av fiskinum lækkað í ár. Útitið er tó ikki verri enn seinasta ár. At kalla eingilagar vera hvorki á Íslandi ella í goymstu í útheiminum um nýársleitið.

Tað sum særliga er eftirtektarvert er hin ræðuliga minnkan

av fiskaútflytninginum til Spaníu, sum í ár er einans 1852 tons, meðan útflytningur í t. d. 1928 var um 36000 tons.

Hesi tíðindi ríma illa saman við »Dagblaðsins« rósan av, hvussu raskt Ísland var at selja afturimóti »Føroya Fiskaeksport«. Prísurin er nógvi minni enn hin føroyski fiskurin hevur fingið. Og nøggin af fiskasøluni til Spaníu er einans ein lítill brotspartur av tí, ið áður var selt úr Íslandi til Spaníu.

Hví verður religiúnin útruðað í Ruslandi?

Hvat stríðast teir um í Spaníu?

(Framh.)

Hvordan kan det være, at de spanske katolske prester stiller sig på oprørernes side?

Dette er et spørgsmål, som krever et temmelig langt svar, måske for langt til å kunne innrykkes i sin helhet i en lokal avis; men det er heller ikke så lett å svare kort på et slikt spørsmål. Se nu litt på situasjonen i Spania, den er ikke så ulig situasjonen som den var i Russland. Kirken har dominert i Spania mere enn i noe annet land i vest-Europa i flere hundrede år. Spania er inkvisisjonens land, noe man lærer om med gru i historien. Landets befolkning er blitt holdt nede, kun en ringe procent kan lese og skrive. Befolkningen turde ikke for sin sjels salighets skyld si et muk. Men videbegjærlige spanioler studerte ved høiere skoler i andre land, hvor den store folkefront var oplyst og var ved å ta makten i sine hender. Når disse saa kom hjem igjen til sitt fødeland, kunde de ikke la være med å fremholde mere frisindede ideer. Dette førte til arrest og forfølgelse på alle område, men »pesten« bredte sig til forskrekelse for de meget konservative ledere. I 1923 blev den ledende general av Katalonia, Don Miguel Primo de Rivera, utsett av kongen til å rydde landet for disse »selvbestaltede« politikere, som »truet« landets fred. Samme år besøkte de Rivera Italia, og i en samtale med General Italo Balbo gav han tilkjenne sin beundring for fasismen i følgende ord: »Jeg beundrer fasismen, dere kan være lykkelige her ved å være så nær avslutningen av eders arbeide, vi er bare netop begynt.« Men denne diktator makten ikke å føre programmet

igjennem. Et valg blev gennemtruffet 1931, og det viste en overveldende majoritet mot kirken og kongehuset. Den store folkefront seiret. Kirken mistet sine kolosale rikdomme for det meste, og kongen måtte i all hast forlate landet uten dog å gi avkall på kronen; men Cortes erklærte ham fredløs på spansk grunn, og lot ham forstå, at han vilde bli skutt ned, hvis han viste sig innenfor Spanias grenser.

Den nye republikk kom i vanskeligheter. Armeen stod for en stor del på monarkistenes side. Kirken var med de gamle forhold. I Oktober utbrød en mindre konflikt, nærmest en liten borgerkrig, som kostet nesten 1400 mennesker livet, nesten 3000 blev såret, og en ødelæggelse av eien-dom på henved 300.000.000 — tre hundrede millioner — pesetas. Denne konflikt forbedret ikke situasjonen for den nye regjering, og i Juli 1936 folte regjeringens opponenter sig sterke nok til at gå igang med en ny borgerkrig, som raser ennu.

Hvad blir der kjempet om og hvem står bak?

Kirken nekter ikke at den favoriserer fasismen. Det var Mussolini, fasismens fører, som løste paven fra sit fangenskap i Vatikanet og gav ham sine gamle rettigheter i Vatikanet tilbake. Rettigheter som det italienske styre i 1870 la inn under Italia. Dette blev gjort i Febr. 1929. Og det er noe som alle vet, som har fulgt med de siste årene, at pavestolen rykker voldsomt frem i de lande hvor fasismen får makten. Et av Mussolinis ærender til Hitler var efter sigende å forlike Hitler med Vatikanet. Fremtiden vil

vise hvilket hell han har hatt med sig i sin misjon. Hvis fasismen seirer i Spania, så vil det gi kirken et voldsomt støt fremad.

Jeg har for mig her på kontoret en artikkel med citater fra dagblade i Spania, og der ses straks i begyndelsen at alle citater i artikklen er skrevet efter den 17. Juli 1936 og har gått gjen-nem oprørernes censur.

For å gi et lite innblikk i det katolske Spania skal jeg aller først citere fra en bok, som er skrevet av Jesuiten: Don Gabino Marquez. Boken heter: »Virkelige vildfarelser, som finnes utbredt over hele Spania, og forårsaker en bedrøvelig ødelæggelse blandt det katolske folk.«

I første kap. side 4 finnes følgende: »De som benekter en hvilkensomhelst dogma, som kirken har autoriseret, er kjettere. F. eks. er de kjettere som forsvare samvittighetsfrihet (liberty of conscience), religionsfrihet (liberty of cults), kirkens adskillelse fra staten, at kirken står under staten, etc. etc.

Atter på side 6 i samme bok: »Det er absurd å utgi sig for å være katolik og samtidig hylde vildfarelser stikk imot kirkens lære. F. Eks. »Samvittighetsfrihet, religionsfrihet, lægmanns-virksomhet i religion ved kirker og skoler, borgerlig vielse som gyldig for ekteskapelig liv etc. etc.

På side 8: »Selvom kirken har utstøtt kjettere fra samfunnet med de troende og således adskilt dem fra sakramentene, er disse kjettere allikevel ikke befriet for kirkens autoritet og rettigheter til å handle overfor slike. På samme måte som den landsforviste (exiled) er pligtet til å rette sig efter landets lover, er alle kjettere og skismatikere pligtet til å rette sig efter kirkens autoritet. I dåpen blev de bundet til kirken og dens autoritet, og dette står ikke til å endre. Kirkens autoritet over slike kan ikke blottes ut.

Flere ting finnes i nevnte bok, som det vilde ta for megen plass å citere i denne artikkel.

(Framhald.)

Begravilsiskassin.

Aðalfundur verður hildin hós-kvöldið 18. november kl. 8½ í losjun.

Dagsskrá:

- 1) Broytun av § 7 (Hæðkan av limagjaldi),
- 2) Ymist.

Nevndin.